

MØTEBOK

SAK NR: 11/2022
SAKSBEHANDLER: Anne Frugård
Arkivnr.: feste 593

MØTEDATO: 21.3.2022
MØTESTED: Tingvang

SIGN: _____

Utskrift til:

Statskog
Fylkeskommunen
Ole og Ragnhild Steinde

Ny behandling av sak 4/2022 Søknad om utvisning av frilagt støl f. 593.

Saksdokumenter

- Søknad om utvisning av støl fra Ole Steinde 6.1.2022
- Fjellstyresak 4/2022
- Klage på sak 4/2022, utvisning av frilagt støl – Mørstadsstølen fra Statskog 18/2-2022
- Uttale - søknad om gjen-utvisning av frilagt støl fra Statskog 28/2-2022

Bakgrunn og saksopplysninger

Nyutvisning av støl f. 593 ble behandlet i fjellstyresak 4/2022 med følgende vedtak: «Fjellstyret mener at krav til nyutvisning av seter er oppfylt siden det er drift med husdyrproduksjon på Kjøk 11/1. Fjellstyret gjenutviser derfor støl med festenummer 593 til Ole Steinde med hjemmel i seterforskriftens § 6. Når dette vedtaket er rettskraftig tar Fjellstyret stilling til hva som skal skje med det tidligere stølsjordet til Kjøk.»

Dessverre ble det gjort en saksbehandlingsfeil fordi saken ble behandlet i Fjellstyret uten det var bedt om uttale fra Statskog og Fylkeskommunen. Statskog har derfor sendt inn en klage på vedtaket. Vi har nå fått en uttale fra Statskog og Fylkeskommunen, og saken kan nå behandles på nytt.

Saksopplysninger fra sak 4/2022:

Frifall av støl med feste 593 til Kjøk på Mørstadsstølen ble behandlet i fjellstyresak 37/2002. Stølen hadde ikke vært i bruk på mer enn 20 år og med hjemmel i § 22 la fjellstyret stølen i det fri. Ole Steinde eier gårdsbruket Sørbu 13/1, og fikk i 2005 konsesjon til å overta landbrukseiendommen Kjøk 11/1. Grunneiendommen gnr.11 bnr. 1 er en del av landbrukseiendommen gnr. 13 bnr. 1, som er landbrukseiendommen sitt driftssentrum. Eiendommene har siden 2006 vært drevet som en landbrukseiendom. Etter jordlova er grunneiendommer som har vært drevet sammen og tilhørt samme eier i noe tid å se på som en eiendom, og kan ikke deles uten samtykke fra kommunen. Disse to eiendommene er derfor å se på som en eiendom.

Ole Steinde søker om å få gjenutvist støl med feste 593. Gjenutvisning av tidligere frilagt støl, og utvisning av ny støl er likestilt i forskriften, det vil si at det stilles samme dokumentasjonskrav for utvisning. Ole og Ragnhild Steinde sendte i 2010 en forespørsel om å få gjenutvist stølen som tilhører Kjøk. Fjellstyreadministrasjonen sendte et informasjonsbrev som svar på forespørselen, og saken ble ikke behandlet i Fjellstyret den gang.

Støl med festenummer 593.

Øystre Slidre fjellstyre har fått en søknad om gjenutvisning av støl fra Ole Steinde 6.1.2022. Som begrunnelse for at det søkes står det;

«Søker om å få Kjøkstølen ved Vinstervatn innatt som støl i drift, då vårt driftsapparat er i full drift og har vært det sia 1986.» Ole og Ragnhild Steinde har om lag 120 vinterfora sau som beiter i dette området. Stølen som tilhører Sørbu 13/1 ligger også på Mørstadstølen.

Fylkeskommunen ga 02.03.2022 følgende uttale:

«Vi viser til oversendelsen fra fjellstyret datert 18.02.2022. Saken omhandler utvisning av frilagt støl, altså en statusendring på en eiendom med stående bygningsmasse.

Fjellstyret viser til at de har gjort en saksbehandlingsfeil fordi det er fattet vedtak i saken uten at den ble sendt på høring til Statsskog og fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet. Fylkeskommunen har ingen kulturvern faglig kommentar til statusendring på den omsøkte eiendommen.»

Statskog ga 28.02.2022 følgende uttale:

«Vi viser til sak om gjen-utvisning av støl på Mørstadstølen, som i 2002 ble vedtatt lagt i det fri. Den frilagte stølen 53/1/593 ligger til eiendommen 11/1 Kjøk.

Det er Ole Steinde som er eier av 11/1, etter at han fikk konsesjon på å overta eiendommen i 2005. Han er også eier av 13/1 Sørbu, med støl 53/1/595, på Mørstadstølen. Ifølge saksopplysningen til fjellstyret er 11/1 en del av drifta til 13/1, som landbrukseiendom. De to eiendommene blir i henhold til jordlova ansett som en eiendom.

Steinde søker fjellstyret om å få utvist stølen på nytt i henhold til fjelloven § 18, første ledd, og seterforskriften § 6. Søknaden er datert 6.1.2022.

Steinde har 120 vinterfora sauer som driftsgrunnlaget på gården(e). Sauene beiter på fribeite ved Maurstadstølen i statsallmenningen. Det er ikke beskrevet noe om behovet for å få utvist stølen, utover det at driftsapparatet er i full drift.

Litt utdyping om historikken ved stølen 53/1/593

Stølen, som det søkes om utvisning av, ble vedtatt lagt i det fri i henhold til daværende seterforskrift, og fjellstyret anbefalte at Statskog skulle utarbeide erklæring om rett til å ha bebyggelsen stående vederlagsfritt jfr seterforskriften § 16, (nåværende § 13). Dette var og er en erklæring som skal tinglyses. Vi har i flere år slitt med å få disse erklæringen tinglyst, men dette ser nå ut til å være løst.

Uansett, så er det en forskjell på ordlyden i seterforskriften før september 2009 og etter. Blant annet har det hatt betydning for varigheten på erklæringen. Erklæringer som gjelder vedtak om støl falt i det fri, etter september 2009 har varighet på inntil 10 år ad gangen. Erklæringer som gjelder vedtak før september 2009 har ikke noen bestemmelser om varighet, og tolkes derfor til å ha en varighet på inntil videre. Inntil videre er å betrakte som uendelig, gitt at eiendommen rettigheten ligger til er en «jordbruksmessig eining» jfr fjelloven § 2.

Den 3.1.2018 sendte vi erklæring om rett til å ha bebyggelsen stående på den frilagte stølen med bakgrunn i forskriften etter september 2009, som da er feil. Den ble for øvrig ikke underskrevet og sendt i retur til oss. Det riktige er at det skulle vært utskrevet en erklæring med varighet inntil videre.

Stølsjorden som var en del av stølen 53/1/593 ble i 2004/2005 fordelt, sammen med tidligere stølsjorde til 53/1/597, mellom Sørbu 13/1 og Sørgård 13/6 med henholdsvis fnr. 763 og 764. Grensa mellom 763 og 764 må rettes da den ikke stemmer med registreringsbrevene fra 2006.

Uttale

Saken skal behandles etter fjelloven § 18 og seterforskriften §§ 6 og 7.

For utvisning av støl skal det legges vekt på om stølen er nødvendig for drifta av gården/eiendommen. Det må vurderes om det er et reelt behov for støl.

I denne saken mener vi det er to ting som må vurderes særskilt.

1. Sauehold som driftsform alene er etter vårt syn ikke tilstrekkelig som argument for utvisning av støl. Departementet sine merknader til § 6, støtter opp om den vurderingen på flere punkt. Trekker her spesielt fram det at behov for husvære til tilsyn med beitedyr, slepp om våren og samling om høsten, er alene ikke grunnlag for å få utvist støl.
2. Steinde har fra før støl til 13/1 (fnr. 595), samt tilleggsjord til 13/1 (fnr. 763). I tillegg som eier av 11/1 har Steinde tillatelse til å ha bebyggelsen på den frilagte stølen fnr 593, stående i uendelig tid, gitt at 11/1 er en «jordbruksmessig eining» og at det holdes vedlike. (Statskog vil utarbeide riktig erklæring)

Tatt dette i betraktning mener vi det ikke er behov for at den frilagte stølen skal endre status til å bli gjen-utvist som støl. I praksis mener vi Steinde som eier av 11/1 og 13/1 får dekket sitt behov for husvære ved sin drift, slik status er i dag, med blant annet to sel.

På bakgrunn av dette fraråder vi fjellstyret å gjen-utvise stølen 53/1/593 til 11/1, Kjøk.»

Lovhjemmel

Utvisning av støl har hjemmel i fjellovens § 18 med nærmere presisering i "forskrift om seter og tilleggsjord i statsallmenning (stølsforskriften)" § 6. Tradisjonelt grunnlag for utvisning av støl har tidligere vært krav om mjølkeproduksjon. Dette er lempet på under en endring av forskriften i 2007. Nå kan det vises ut støl til annen drift med storfe, og kombinasjon av storfe og småskala turisme, men det er ikke grunnlag for utvisning av støl til gardsdrift med ensidig sauedrift.

I Rundskriv M-1/2016 skriver Landbruks- og matdepartementet disse merknadene til § Utvisning av seter:

«Spørsmålet om utvisning av seter blir avgjort av fjellstyret, jf. § 7 i forskrifta. Tidlegare blei det stilt krav om mjølkeproduksjon som grunnlag for utvisning av seter. Det har normalt og blitt stilt krav om at lokale landbruksstyresmakter har tilrådd søknaden. Departementet legg til grunn at fjellstyret bør kunne utvise seter til formål som går ut over mjølkeproduksjon.

Eksempel på dette kan vere beiting av ungyr, kyr for kjøttproduksjon eller ammekyr. Det kan òg vere utvisning til ei driftsform der det blir teke sikte på ein kombinasjon av tradisjonell seterdrift og småskala turistmessig verksemd på setra. Departementet har i brev 29.august 2012 presisert at denne formuleringa "har ikke hatt til hensikt å begrense småskala turistvirksomhet til bare å gjelde i de tilfeller der det ellers drives tradisjonell setervirksomhet."

Fjellstyra skal vurdere formålet med utvisninga opp mot det jordbruksmessige behov eigeidomen har, og "tida og tilhøva" sett i samheng med situasjonen i det aktuelle bygdelaget. Utgangspunktet for fjellstyra sine vurderingar må vere om den som har bruksrett har eit reelt behov for seter. Ved handsaminga av søknader bør fjellstyra mellom anna leggje vekt på følgjande moment:

- Verksemda må vere ein integrert del av hovuddrifta på jordbrukseigeidomen til den med bruksrett, og støtte opp om drifta av denne.

- Den planlagde etableringa må ta omsyn til lokale tradisjonar når det gjeld næring, landskapsbruk, byggeskikk og omsyn til eksisterande natur- og kulturmiljø. Ein skal òg leggje vekt på om etableringa sikrar levande setre og ein seterkultur for framtida.
- Etablering av ny seter må ikkje vere til fortrengsel for eller til vesentleg skade for eksisterande bruksrettsutøving, under dette reindriffta si bruk.
- Søkjaren sine planar skal innebære dyrehald i allmenningen sommartid, og at nokon jamleg er til stades på setra i denne tida.
- Verksemda må framstå som ei rasjonell bruksform, og planane for verksemda må bli vurderte som tenlege og levedyktige av lokale landbruksstyresmakter.
- Verksemda må fordre ein viss bygningsmasse med driftsbygningar og husvære.

Tilsvarande vurderingar vil gjere seg gjeldande ved utvisning av seter fallen i det fri til ein ny seterbrukar, jf. § 12 i forskrifta.

Fjellstyra skal sjå til at det ikkje blir utvist seter til nokon som tek sikte på å etablere reine fritidshusvære i statsallmenningane.

Behov for husvære for tilsyn med beitedyr, slepp om våren og samling om hausten, er aleine ikkje grunnlag for å få utvist seter. Om brukaren har slike behov må han fremje ein søknad etter § 5 i forskrifta. Når det gjeld omdisponering av eksisterande husvære til nye bruksformer, viser departementet til § 24 i forskrifta, og merknadene til denne.

Søknader om utviding av seter skal òg handsamast etter denne føresegna.»

Vurdering

Retten til å få utvist seter i statsallmenning er en del av allmenningsretten, og gårdbruker med beiterett kan få utvist seter dersom han kan dokumentere et behov. Bestemmelsen om tilleggsjord er tilsvarende. Dersom bruken av seter opphører, bortfaller retten til den utviste setra med tilhørende setervoll og kulturbeite, først 20 år etter at bruken har opphørt, alternativt ved oppgivelse fra seterbruker. Gården beholder imidlertid allmenningsretten, og kan få utvist ny seter eller tilleggsjord dersom behovet gjenoppstår.

Det er Fjellstyret som har kompetanse til å vurdere om en gardeier har behov for seter og å avgjøre når det skal vises ut seter. Videre er det Fjellstyret som vurderer behovet for bygningsmasse og endringer i dette når setra er i bruk. Når en seter ikke lenger er i bruk avtar fjellstyrets kompetanse, og Statskog SF som grunneier og kommunen som bygningsorgan, overtar mye av beslutningsmyndigheten.

Den største forskjellen for stølsbrukeren på om stølen er klassifisert som «i drift» kontra «ikke i drift» er altså at det er Fjellstyret som avgjør byggesøknader og annet, og at byggesøknader skal behandles etter Seterforskriftens § 10.

Av rundskriv M-1/2016 fremgår det at LMD legger til grunn at fjellstyret kan utvise seter til formål som går ut over melkeproduksjon. Eksempel på dette kan være beiting av ungdyr, kyr for kjøttproduksjon eller ammekyr. Det kan også være utvisning til en driftsform der det tas sikte på en kombinasjon av tradisjonell seterdrift og småskala turistmessig virksomhet. Fjellstyret skal vurdere formålet med utvisningen opp mot det jordbruksmessige behovet eiendommen har, og «tida og tilhøva» sett i sammenheng med situasjonen i det aktuelle bygdelaget. Utgangspunktet for fjellstyrets vurdering må være at den som har bruksrett har et reelt behov for seter. Behov for husvære for tilsyn med beitedyr, slipp om våren og samling om høsten, ikke alene er grunnlag for å få utvist seter. Momenter LMD mener fjellstyret skal legge vekt på er nærmere beskrevet i merknadene til § 6 i rundskriv M-1/2016.

Fjellstyret har i sak 18/2021 behandlet en noe tilsvarende sak på Lien. I den saken var det spørsmål om samdrift skulle ha betydning for om stølen skulle gjenutvises. Hvis samdriffta ikke skulle ha betydning mente fjellstyreadministrasjonen den gang at krav til nyutvisning ikke var oppfylt siden søker ikke har egne storfe. Stølen skulle da fortsatt beholde sin status som frifalt selv om dagens drift hadde vært tilstrekkelig til å holde stølen i drift (dersom stølen ikke først hadde falt i det fri). I vedtaket som ble gjort mente Fjellstyret at samdriffta ikke skulle tillegges

betydning i saken. Fjellstyret mente likevel at det var riktig å endre status på stølen siden det var tatt opp igjen drift med husdyrproduksjon, og stølen ble gjenutvist til Audun Trandokken.

Spørsmålet som Fjellstyret må ta stilling til i denne saken er om dagens drift er tilstrekkelig for en nytvisning av støl. I følge lovverket skal det å gjenoppta bruken på en støl sidestilles i lovverket med nytvisning av støl. Ingen saker er helt like, men det er likevel administrasjonens vurdering at denne saken og sak 18/2021 har likhetstrekk med tanke på at dette også er en gjenutvisning og at det er sau, og behandlingen Fjellstyret gjorde den gang bør derfor tillegges betydning for denne saken. I sak 18/2021 la Fjellstyret vekt på at gjenutvisning av en støl bør være enklere enn en nytvisning.

Det finnes eksempler på bruksrettshavere som av ulike årsaker har mer enn en støl i drift i Øystre Slidre statsallmenning. Slik ville situasjonen også vært her dersom stølen til Kjøk på overtakelsestidspunktet fortsatt hadde status som «i drift».

Statskog fraråder i sin uttale at Fjellstyret gjenutviser stølen, og de har argumentert godt for dette i sin uttale. Saksbehandlers vurdering er at Fjellstyret derfor bør gjøre om sitt vedtak fra sak 4/2022.

Forslag til vedtak

Fjellstyret opphever sitt vedtak i sak 4/2022.

Fjellstyret gjenutviser ikke støl med festenummer 593 til Ole Steinde med hjemmel i seterforskriftens § 6. Statskog utarbeider ny og riktig erklæring for stølen.

Vedtak

Fjellstyret tar klagen fra Statskog til følge og opphever sitt vedtak i sak 4/2022.

Fjellstyret gjenutviser ikke støl med festenummer 593 til Ole Steinde med hjemmel i seterforskriftens § 6. Statskog utarbeider ny og riktig erklæring for stølen.

Enstemmig.

Vedtaket kan iflg. § 28 i forvaltningsloven, påklages. En eventuell klage skal være skriftlig og sendes Øystre Slidre fjellstyre innen 3 uker fra mottak av dette vedtak. Parter har rett til innsyn i sakens dokumenter jfr. Forvaltningsloven §§ 18 og 19.